

بررسی نگرش شهروندان به مشارکت در مدیریت شهری مطالعه‌ای در منطقه ۷ تهران

□ دکتر علیرضا کلدی

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

چکیده

با میزان شناخت از فعالیت‌های در خدمت شهروندان و پایگاه اقتصادی-اجتماعی شهروندان ارتباط نشان می‌دهد.

هدف‌ها

هدف از تحقیق حاضر، بررسی نگرش شهروندان منطقه ۷ تهران از مشارکت در مدیریت شهری است. به طور ویژه، هدف از تحقیق، بررسی نگرش شهروندان از مشارکت در امور شهری و عوامل مؤثر بر میزان مشارکت آنان در مدیریت شهری است.

اهمیت و ضرورت تحقیق

در عصر حاضر، همراه با پیشرفت‌های فناوری، مسائل مهم و پیچیده‌ای به وجود آمده است. گسترش شهرنشینی در دهه‌های اخیر به ویژه افزایش جمعیت تهران و کمبود امکانات رفاهی متناسب با این افزایش جمعیت، مشکلات اجتماعی پیش روی مدیریت شهری قرار داده است. بدین ترتیب، بررسی نگرش شهروندان از مشارکت در مدیریت شهری به عنوان هدف اصلی این تحقیق می‌تواند حائز اهمیت باشد.

هدف در این پژوهش، بررسی نگرش شهروندان منطقه ۷ تهران از مشارکت در مدیریت شهری است. در این تحقیق به ابعاد مشارکت شهروندان و عواملی که به نگرش آن‌ها از مفهوم مشارکت اثر خواهد گذاشت پرداخته‌ایم.

مبانی نظری تحقیق حاضر بر پایه‌ی دیدگاه‌های روان‌شناختی و جامعه‌شناختی مشارکت استوار است و روش تحقیق، پیمایشی است؛ همچنین در این تحقیق از مطالعه اسناد، مدارک و منابع کتابخانه‌ای استفاده شده است. به منظور جمع‌آوری اطلاعات از ابزار «پرسشنامه ساخت یافته» بهره گرفته شده است. همچنین با روش سهمیه‌ای، درصد خانوار هر ناحیه از منطقه ۷ مشخص شده، در مجموع تعداد نمونه ۳۷۳ نفر تعیین شد.

بر اساس نتایج برآمده از تحقیق، نگرش شهروندان از مشارکت مبتنی بر کمک‌فکری و ارائه پیشنهاد بوده و تمایلی به مشارکت در حیطه عمل و اجرا نداشته‌اند. در این تحقیق، میزان مشارکت با جنس، وضع تأهل، بعد خانوار، مدت زمان سکونت در محل و نیز احساس مالکیت بر اموال عمومی شهر ارتباط نشان می‌دهد؛ همچنین میزان مشارکت

مبانی نظری

مبانی نظری تحقیق حاضر بر دیدگاه‌های روان‌شناختی و جامعه‌شناختی مشارکت مبتنی است. در دیدگاه روان‌شناختی مشارکت، بر عوامل روانی و درونی تأکید می‌شود. از این دیدگاه، متغیرهای درونی همان تفاوت‌ها در ظرفیت‌هایی است که سبب می‌شوند افراد از حیث آمادگی برای واکنش‌های گوناگون در برابر محرک‌های اجتماعی و یا ترغیب مشارکت در مسائل اجتماعی متفاوت باشند. اندیشمندانی که در بررسی عوامل مرتبط با فعالیت‌های مشارکتی افراد، عوامل درونی را ذکر کرده‌اند، ساخت انگیزشی را تعیین‌کننده رفتار اجتماعی آن‌ها دانسته‌اند. در دیدگاه روان‌شناختی مشارکت بر عوامل انگیزه و ویژگی‌های شخصیتی به عنوان عوامل تعیین‌کننده نگرش‌های فردی در مبادرت به فعالیت‌های اجتماعی تأکید می‌شود. از این نظر در بررسی فعالیت‌های مشارکتی افراد باید به میزان احساس تعلق او به جامعه، اعتماد به نفس، خلاقیت، استعدادهای فردی و نیز انگیزه‌ی پیشرفت، انگیزه شایستگی و انگیزه کار توجه داشت.

روش تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش پیمایشی است؛ زیرا علاوه بر ویژگی‌های جمعیتی، محیط اجتماعی، نوع فعالیت و نیز نگرش آنان می‌تواند مورد بررسی قرار گیرد. هدف تحقیق حاضر، بررسی نگرش شهروندان از مشارکت در مدیریت شهری است؛ بنابراین این تحقیق به دنبال پاسخگویی به پرسش‌هایی؛ مانند مفهوم و ابعاد مشارکت، نگرش شهروندان از ایفای نقش مشارکتی در مدیریت شهری و عوامل مؤثر بر فرایند مشارکت است.

فرضیه‌های تحقیق

□ به نظر می‌رسد، احساس مالکیت شهروندان بر محیط شهری با میزان مشارکت آن‌ها در مدیریت

شهری ارتباط دارد.

- چنین به نظر می‌رسد، هرچه احساس تعلق اجتماعی شهروندان بیش تر شود، میزان مشارکت آن‌ها در مدیریت شهری افزایش می‌یابد.
- مدت زمان سکونت شهروندان در یک محله با میزان مشارکت آن‌ها در مدیریت شهری ارتباط دارد.
- بین جنسیت و میزان مشارکت شهروندان در مدیریت شهری ارتباط وجود دارد.
- بین سن و میزان مشارکت شهروندان در مدیریت شهری ارتباط وجود دارد.
- بین شغل و میزان مشارکت شهروندان در مدیریت شهری ارتباط وجود دارد.
- بین میزان تحصیلات و میزان مشارکت شهروندان در مدیریت شهری ارتباط وجود دارد.
- بین وضعیت تأهل و میزان مشارکت شهروندان در مدیریت شهری ارتباط وجود دارد.

شیوه‌ی جمع‌آوری اطلاعات

شیوه‌ی جمع‌آوری اطلاعات، پرسش‌نامه حاوی ۳۴ سؤال است. پرسش‌ها شناسایی با معرفی متغیرهای پیشینه‌ای مشتمل بر ۱۵ سؤال، پرسش‌های مربوط به متغیرهای روان‌شناختی - اجتماعی مشتمل بر ۱۶ سؤال و متغیرهای محیطی مشتمل بر ۳ سؤال است که با انجام Pre-test، مناسب بودن سؤال‌های پرسشنامه روشن شد؛ همچنین مقدار Alpha کل ۷۹ درصد نشان می‌دهد که همبستگی درونی گویه‌ها مناسب است. سؤال اساسی تحقیق برای سنجش میزان مشارکت شهروندان در فعالیت‌های اجتماعی بر اساس مقیاس بیکر، شامل میزان مشارکت در مراسم و جشن‌های ملی، میزان مشارکت در مراسم مذهبی، میزان مشارکت در انجمن‌های علمی، فرهنگی و هنری، میزان مشارکت در باشگاه‌های ورزشی یا انجمن‌های تفریحی، میزان مشارکت در

یافته‌های تحقیق

جمعیت جامعه‌ی نمونه‌ی تحقیق از میان خانوارهای ساکن در منطقه ۷ تهران که در زمان مراجعه، در محل حاضر بوده‌اند، انتخاب شدند که ۴۸ درصد جمعیت مورد مطالعه مرد و ۵۲ درصد زن بوده‌اند. ۱۶/۸ درصد از جمعیت مورد مطالعه کم‌تر از ۲۰ سال سن؛ ۳۰/۲ درصد بین ۲۰ تا ۲۹ سال؛ ۳۴/۷ درصد بین ۳۰ تا ۳۹ سال؛ ۶/۶ درصد بین ۴۰ تا ۴۹ سال؛ ۶/۹ درصد بین ۵۰ تا ۵۹ سال و ۲/۸ درصد از جمعیت مورد مطالعه ۶۰ سال و بالاتر بوده‌اند.

درباره‌ی میزان تحصیلات پاسخگویان، ۲۱ درصد از شهروندان مورد مطالعه دارای تحصیلات کم‌تر از دیپلم؛ ۴۹/۲ درصد تحصیلات دیپلم؛ ۲۶/۱ درصد لیسانس؛ ۳/۷ درصد فوق لیسانس و بالاتر بوده‌اند. درباره‌ی وضعیت تأهل پاسخگویان، ۶۹/۱ درصد مجرد، ۲۳/۸ درصد ازدواج کرده، ۱/۹ درصد بدون همسر در اثر متارکه و ۵/۲ درصد بدون همسر در اثر فوت همسر بوده‌اند. درباره‌ی بعد خانوار، ۹/۳ درصد پاسخگویان دارای بعد خانوار تا ۲ نفره؛ ۴۱/۴ درصد تا ۴ نفره؛ ۳۸/۴ درصد تا ۶ نفره و ۱۰/۹ درصد ۷ نفر و بیش‌تر بوده‌اند.

درباره‌ی مدت زمان سکونت در محل، ۲۳/۲ درصد کم‌تر از ۵ سال در محل کنونی زندگی می‌نمایند؛ ۲۳/۸ درصد بین ۵ تا ۹ سال؛ ۲۱/۸ درصد بین ۱۰ تا ۱۴ سال؛ ۱۳/۶ درصد بین ۱۵ تا ۱۹ سال و ۱۷/۶ درصد ۲۰ سال و بیش‌تر در محل مورد سکونت کنونی زندگی کرده‌اند. ۶۹/۸ درصد از پاسخگویان مالک واحد مسکونی خود هستند، ۲۷/۲ درصد اجاره‌ای، و ۳ درصد واحد مسکونی در برابر خدمت، رایگان و غیره داشته‌اند. برای تعیین میزان مشارکت اجتماعی شهروندان بر اساس مقیاس بیکر (۱۰ سؤال)، ۲۹/۲ درصد پاسخگویان میزان مشارکت اجتماعی پائین (کم‌تر

تصمیم‌گیری‌های محله‌ای، میزان مشارکت در امور خیریه و عام‌المنفعه، میزان مشارکت در سخنرانی‌ها، میزان مشارکت در انتخابات، میزان مشارکت در فعالیت‌های سیاسی-اجتماعی، میزان مشارکت در فعالیت‌های مسجد محله است که بر روی طیف از خیلی زیاد تا خیلی کم مدرج شده است.

جامعه‌ی آماری تحقیق

جامعه‌ی آماری در تحقیق حاضر همه‌ی شهروندان منطقه ۷ تهران است که طبق سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵، ۳۰۰ هزار و ۳۱۲ نفر جمعیت دارد و به ۵ ناحیه و ۱۶ محله تقسیم شده است. واحد نمونه در این تحقیق خانوار است که در منطقه ۷، شامل ۸۱ هزار خانوار می‌شود. برای تعیین حجم نمونه، ابتدا از روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی شده، استفاده به عمل آمد؛ سپس با استفاده از فرمول آماری کوکران و با سطح معنی‌داری $\alpha = 0.05$ ، $t = 1.96$ ، $p = 0.05$ ، $q = 0.5$ ، میزان خطا $d = 0.05$ و به لحاظ وجود صفات و خصوصیات اقتصادی-اجتماعی مشابه، از نواحی ۱ و ۲، ناحیه ۲، از نواحی ۳ و ۴، ناحیه ۴ و نیز ناحیه ۵ انتخاب شدند. بدین ترتیب حجم خانوار در ناحیه ۲، ۴، ۵ معادل $N = 45708$ بوده است؛ سپس با روش سهمیه‌ای، درصد خانوار هر ناحیه از خانوار کل به دست آمد و آن درصد در انتخاب نمونه‌ها اعمال شد؛ همچنین درصد خانوار در هر محله از خانوار کل ناحیه به دست آمد و آن درصد در انتخاب نمونه‌ها اعمال شد. بدین ترتیب در ناحیه ۲، محله ۸، ۹، ۱۴، ۳۴، ۴۵، ۲۵ خانوار؛ در ناحیه ۴، محله ۱، ۵، ۶، ۶۸، ۲۸، ۱۷ خانوار؛ در ناحیه ۵، محله ۲، ۳، ۴، ۴۰، ۹۷، ۲۶ خانوار و در مجموع تعداد نمونه ۳۸۰ خانوار به دست آمد، ولی در مرحله‌ی جمع‌آوری اطلاعات که در سال ۱۳۷۹ انجام شد، تعداد ۳۷۳ پرسش‌نامه تکمیل شده کامل به دست آمد.

از ۲۳ امتیاز)؛ ۶۵/۴ درصد مشارکت متوسط (۲۴ تا ۳۸ امتیاز) و ۵/۴ درصد مشارکت بالا (امتیاز ۳۹ و بالاتر) را کسب کرده‌اند.

درباره‌ی میزان احساس مالکیت بر اموال عمومی شهر، ۱/۵ درصد از پاسخگویان، پاسخ زیاد و بسیار زیاد؛ ۳/۳ درصد تا حدودی؛ ۲۵/۵ درصد کم؛ ۳۹/۳ درصد بسیار کم و ۳۰/۴ درصد پاسخ اصلاً را اعلام داشته‌اند. درباره‌ی میزان رضایت‌مندی از خدمات شهری، ۱۱/۵ درصد پاسخ زیاد؛ بسیار زیاد، ۱۷/۳ درصد تا حدودی؛ ۷۰/۷ درصد کم و بسیار کم را اعلام داشته‌اند. درباره‌ی معنی و مفهوم مشارکت اجتماعی از نظر شهروندان مطابق جدول شماره (۱)، ۴۲/۴ درصد از پاسخگویان با جمله «مشارکت؛ یعنی ارائه‌ی کمک فکری» موافق هستند؛ ۵۷/۶ درصد مخالف؛ ۸/۶ درصد با جمله مشارکت؛ یعنی ارائه‌ی کمک مالی موافق هستند، ۹۱/۴ درصد مخالف؛ ۲۵/۳ درصد با جمله «مشارکت؛ یعنی ارائه‌ی پیشنهاد» موافق هستند، حال آن‌که ۷۴/۷ درصد

مخالف هستند؛ ۱۶/۷ درصد با جمله‌ی «مشارکت؛ یعنی همکاری عملی و اجرایی» موافق هستند، ۸۳/۳ درصد مخالف؛ ۴۴/۲ درصد با جمله «مشارکت؛ یعنی رعایت قوانین و مقررات شهری» موافق هستند، ۵۵/۸ درصد مخالف؛ همچنین ۱۵/۹ درصد با جمله «مشارکت؛ یعنی کمک در تصمیم‌گیری‌های محله‌ای» موافق هستند، ۸۴/۱ درصد مخالف.

۲۹/۷ درصد پاسخگویان معتقدند چنان‌چه در امور شهری مشارکت نمایند، پاداش ناشی از عمل مشارکتی نصیبشان می‌گردد، ۵۹/۸ درصد تا حدودی و ۱۰/۵ درصد از پاسخگویان معتقدند چنان‌چه در امور شهری مشارکت نمایند پاداش ناشی از عمل مشارکتی دریافت نمی‌نمایند. ۱۰/۵ درصد پاسخگویان تمایل بسیار زیادی دارند که در تصمیم‌گیری‌های محلی مشارکت نمایند، ۱۴/۵ درصد تمایل زیاد، ۳۶/۵ درصد تا حدودی، ۲۳/۳ درصد کم و ۱۱/۳ درصد بسیار کم و ۳/۹ اصلاً را اعلام داشته‌اند؛ همچنین ۲۳ درصد از پاسخگویان درباره‌ی میزان تمایل مشارکت عملی و اجرایی در مدیریت شهری پاسخ بسیار زیاد و زیاد را اعلام داشته‌اند، ۳۳/۸ درصد تا حدودی و ۳۹/۱ درصد پاسخ کم و بسیار کم و ۴/۱ درصد اصلاً را اعلام داشته‌اند.

در ضمن میزان تمایل بسیار زیاد و زیاد پاسخگویان برای مشارکت در نظارت بر امور شهری ۱۹/۲ درصد است؛ ۴۱/۳ درصد تا حدودی و ۳۹/۵ درصد پاسخ کم و بسیار کم را اعلام داشته‌اند.

بر طبق آزمون به عمل آمده، میزان مشارکت اجتماعی زنان از مردان بیش‌تر است؛ بنابراین بین متغیر میزان مشارکت اجتماعی و متغیر جنسیت در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ رابطه وجود دارد. در این تحقیق رابطه معنی‌داری بین متغیر مشارکت اجتماعی و متغیر سطح تحصیلات مشاهده نشده

جدول شماره (۱):
توزیع طرز تلقی
شهروندان از مفهوم
مشارکت اجتماعی در
امور شهری

معنی و مفهوم مشارکت اجتماعی از نظر شهروندان منطقه	فرکانس	درصد
ارائه‌ی کمک فکری	۱۱۹	۱۲/۴
مخالف	۱۱۲	۱۱/۶
ارائه‌ی کمک مالی	۳۳	۳/۶
مخالف	۳۱	۳/۱
ارائه‌ی پیشنهاد	۹۱	۹/۳
مخالف	۲۷۸	۲۸/۷
همکاری عملی و اجرایی	۶۳	۶/۷
مخالف	۳۶	۳/۳
رعایت قوانین و مقررات شهری	۱۶۵	۱۷/۲
مخالف	۲۰۸	۲۱/۸
کمک در تصمیم‌گیری‌های محلی	۹	۰/۹
مخالف	۳۶	۳/۶

جدول شماره (۲):

توزیع درصد میزان مشارکت شهروندان در رویه‌های گوناگون

مشارکت در امور شهری	متوسط	زیاد
میزان مشارکت در ارزیابی عملکرد خدمات شهری	۵۶/۴	۳۸/۸
میزان مشارکت بر ارائه پیشنهادات	۴۷/۴	۳۶/۳
میزان مشارکت در تصمیم‌گیری‌های محلی	۳۶/۷	۳۷/۹
میزان مشارکت عملی و اجرایی در امور شهری	۴۰/۸	۳۵/۴
میزان مشارکت در نظارت بر امور شهری	۴۴/۳	۳۴/۷

جدول شماره (۳):

رابطه‌ی میزان مشارکت اجتماعی شهروندان و احساس مالکیت بر اموال عمومی شهر

احساس مالکیت بر اموال عمومی	میزان مشارکت اجتماعی		جمع
	کم	متوسط	
کم	۳۶	۴	۳۶
متوسط	۵۹	۴۰	۹۹
زیاد	۱۴	۱۷	۳۱
جمع	۴	۶۱	۶۵

جدول شماره (۴):

رابطه‌ی میزان مشارکت اجتماعی شهروندان و طرز تلقی دادن پیشنهاد از مفهوم مشارکت

طرز تلقی از مفهوم مشارکت	مشارکت به معنی ارائه پیشنهاد		جمع
	خیر	بلی	
کم	۴	۱۰	۱۴
متوسط	۶۹	۱۷۴	۲۴۳
زیاد	۲۳	۵۶	۷۹
جمع	۹۶	۲۷۸	۳۷۴

است؛ همچنین در این تحقیق رابطه معنی داری بین متغیر مشارکت اجتماعی و متغیر شغل ملاحظه نشده است. این پژوهش نشان داد که بین میزان مشارکت اجتماعی و بعد خانوار رابطه معنی داری وجود دارد، به طوری که هر قدر تعداد اعضاء خانوار بیش تر باشد، میزان مشارکت اجتماعی نیز بیش تر می شود. این تحقیق نشان داد که بین متغیر میزان مشارکت اجتماعی و نگرش شهروندان در قبال پاداش ناشی از عمل مشارکتی رابطه معنی داری وجود ندارد.

جدول شماره (۲) میزان مشارکت شهروندان در رویه‌های گوناگون را نشان می دهد:

جدول شماره (۳) رابطه‌ی میزان مشارکت اجتماعی شهروندان و احساس مالکیت بر اموال عمومی شهر را نشان می دهد:

این جدول رابطه معنی داری بین متغیر میزان مشارکت اجتماعی و احساس مالکیت بر اموال عمومی شهر را نشان می دهد. بدین ترتیب هر چه احساس مالکیت بر اموال عمومی شهر بیش تر باشد میزان مشارکت اجتماعی نیز بیش تر می شود. این پژوهش نشان داد که بین دو متغیر میزان مشارکت اجتماعی و نگرش شهروندان درباره‌ی ارائه‌ی کمک فکری از مفهوم مشارکت در سطح ۰/۰۵ رابطه معنی داری وجود دارد؛ همچنین بین دو متغیر میزان مشارکت اجتماعی و طرز تلقی ارائه‌ی کمک مالی از مفهوم مشارکت رابطه‌ای ملاحظه نشد.

جدول شماره (۴) رابطه‌ی میزان مشارکت شهروندان و نگرش آنان درباره‌ی دادن پیشنهاد به مفهوم مشارکت را نشان می دهد.

بین دو متغیر میزان مشارکت اجتماعی شهروندان و طرز تلقی ارائه‌ی پیشنهاد از مفهوم مشارکت ارتباط معنی داری در سطح ۰/۰۵ وجود دارد؛ همچنین در این تحقیق بین میزان مشارکت اجتماعی شهروندان و طرز تلقی همکاری عملی و اجرایی از مفهوم مشارکت رابطه‌ای ملاحظه نشد.

جدول زیر ارتباط میزان مشارکت اجتماعی و طرز تلقی مداخله در تصمیم‌گیری‌های محلی از مفهوم مشارکت را نشان می‌دهد.

پس می‌توان گفت بین دو متغیر مشارکت اجتماعی شهروندان و مدت زمان سکونت در محل رابطه وجود دارد. هرچه مدت زمان سکونت در محل بیش‌تر باشد، میزان مشارکت اجتماعی شهروند بیش‌تر می‌شود.

بر اساس آزمون آنالیز واریانس یک طرفه به منظور نمایش تفاوت میانگین نمره مشارکت اجتماعی، بر حسب سن، محل تولد و نوع مالکیت واحد مسکونی، تفاوتی ملاحظه نشد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

بر اساس نظر "دورکیم"، هنگامی که شهروندان نسبت به محیط اجتماعی خود احساس تعلق نمایند، شرایط لازم برای اجتماعی اخلاقی فراهم می‌شود و با افزایش تعلق اجتماعی مشارکت اجتماعی نیز افزایش می‌یابد.

"رابرت دال" در تحقیق خود، رویکرد رفتارگرایی اجتماعی از مشارکت، معتقد است چنان‌چه افراد نسبت به پاداش ناشی از عمل مشارکتی باور نداشته، یا دریافت آن را دوردست ببینند، تمایل کم‌تری برای مشارکت خواهند داشت؛ همچنین دال بیان می‌دارد، بین میزان تصور فرد از کارآیی اش و میزان مشارکت او ارتباط وجود دارد، به عبارت دیگر کسانی که تصور می‌کنند کارآیی بیش‌تری در امور مشارکتی دارند، میزان مشارکت آن‌ها بیش‌تر است. نتیجه تحقیق حاضر نیز مؤید این نظر است، به طوری که ارتباط معنی‌داری بین میزان توانایی شهروندان برای کنش‌های مشارکتی در امور شهری و میزان مشارکت

این جدول وجود رابطه میان میزان مشارکت اجتماعی و نگرش شهروندان درباره مشارکت به معنی دخالت در تصمیم‌گیری‌های محلی را نشان می‌دهد. بر اساس آزمون آنالیز واریانس یک طرفه به منظور نمایش تفاوت میانگین نمره مشارکت اجتماعی بر حسب وضعیت تأهل، مقدار آزمون فیشر ($F = 5/42$) در سطح $0/001$ معنی‌دار است؛ بنابراین به لحاظ آماری تفاوت موجود در میانگین نمره‌ی مشارکت اجتماعی در طبقه‌های گوناگون وضعیت تأهل معنی‌دار می‌باشد. از این رو می‌توان گفت بین دو متغیر مشارکت اجتماعی شهروندان و وضعیت تأهل آنان رابطه وجود دارد؛ همچنین بر اساس آزمون آنالیز واریانس یک طرفه به منظور نمایش تفاوت میانگین نمره مشارکت اجتماعی بر حسب مدت زمان سکونت در محل، مقدار آزمون فیشر ($F = 3/55$) در سطح $0/01$ معنی‌دار است.

جدول شماره (۵):
رابطه‌ی میزان
مشارکت اجتماعی
شهروندان و نگرش
در مورد
تصمیم‌گیری‌های
محلی

میزان مشارکت اجتماعی	مشارکت به معنی دخالت در تصمیم‌گیری‌های محلی		جمع
	خیر	بلی	
کم	۱۳	۹۶	۱۰۹
متوسط	۳۹	۲۰۴	۲۴۳
زیاد	۸	۱۳	۲۱
جمع	۶۰	۳۱۳	۳۷۳

اجتماعی پاسخگویان، طرز تلقی شهروندان از مفهوم و معنی مشارکت، طرز تلقی شهروندان از این که عمل مشارکتی پاداشی را به همراه دارد، طرز تلقی شهروندان از تمایل برای مشارکت در مدیریت شهری مورد سنجش قرار گرفت.

در این تحقیق رابطه معنی داری بین میزان مشارکت اجتماعی در مدیریت شهری و متغیرهای میزان تحصیلات و شغل ملاحظه نشد؛ البته باید توجه داشت که در پژوهش‌های دیگر با ابعاد گسترده‌تر ممکن است نتایج دیگری به دست آید؛ همچنین نتایج این تحقیق نشان داد که بین میزان مشارکت اجتماعی و میزان احساس مالکیت بر اموال عمومی شهر ارتباط معنی داری وجود دارد. این امر در مورد وضعیت تأهل نیز صادق است.

یافته‌های این تحقیق نشان داد که هرگاه طرز تلقی از مفهوم مشارکت به ارأئه‌ی پیشنهادات تعبیر شود میزان مشارکت اجتماعی افزایش می‌یابد، ولی هرگاه طرز تلقی از مفهوم مشارکت بعد مالی و پرداخت وجه یا بعد عملی و اجرایی به خود گیرد، میزان مشارکت اجتماعی کاهش می‌یابد. نتایج این تحقیق نشان داد که بین میزان مشارکت اجتماعی شهروندان و مدت زمان سکونت آن‌ها در محل ارتباط معنی داری وجود دارد.

درباره‌ی ارأئه‌ی پیشنهادات، نکته‌ی مهم و اساسی این است که با توجه به این که میزان احساس مالکیت بر اموال عمومی شهر در شهروندان بسیار ضعیف است، به طوری که ۵۹/۹ درصد پاسخگویان اموال عمومی شهر را مانند اموال شخصی خود

آن‌ها وجود دارد. بر این اساس هر قدر شهروندان احساس قوی‌تری برای فعالیت‌های مشارکتی خود داشته باشند، به همان نسبت بر میزان مشارکت آن‌ها افزوده خواهد شد. "لیپست" در مطالعه‌ی خود در حوزه مشارکت و عوامل مرتبط با آن درباره کشورهای غربی دریافت، مردان بیش‌تر از زنان مشارکت دارند، تحصیل کرده‌ها بیش‌تر مشارکت دارند، شهرنشینان بیش از روستائیان، افراد سنین ۳۵ تا ۵۵ سال بیش از جوان‌ترها، متأهلان بیش از مجردها و ساکنان قدیمی محله بیش از تازه‌واردان، مشارکت دارند. یافته‌های تحقیق حاضر نشان داد که میزان مشارکت زنان بیش از مردان؛ افراد جوان بیش از افراد کهن سال و مجردها بیش از متأهلان بوده که بر خلاف نتایج لیپست بوده است، اما درباره‌ی مشارکت ساکنان قدیمی محله بیش از تازه‌واردان، یافته‌های این تحقیق مؤید یافته‌های تحقیق لیپست است. جمعیت نمونه تحقیق از میان خانوارهای ساکن در منطقه ۷ تهران انتخاب شدند. در بین پرسش‌های پرسشنامه به متغیرهایی مانند سن، جنس، محل تولد، میزان تحصیلات، شغل، بعد خانوار، وضعیت تأهل، مدت زمان سکونت در محل، توجه شد؛ همچنین در مورد سطح مشارکت اجتماعی پاسخ‌گویان، یافته‌ها نشان داد که ۲۹/۲ درصد مشارکت اجتماعی پائین، ۵۶/۴ درصد مشارکت اجتماعی متوسط و ۱۴/۴ درصد مشارکت اجتماعی بالا داشته‌اند.

به علاوه میزان رضایت مندی شهروندان از خدمات شهری، میزان احساس تعلق

منطقه ۷ تهران نزدیک ترین مفهومی که از مشارکت اجتماعی در ذهن خود دارند، مشارکت در رعایت قوانین و مقررات شهری و مشارکت در ارائه ی کمک فکری بوده است و دورترین مفهومی که از مشارکت در ذهن داشته اند، مشارکت عملی و اجرایی بوده است.

همان گونه که ملاحظه می شود شهروندان در اموری که جنبه ی قانونی پیدا می کند و جزء الزامات زندگی شهری است (مانند رعایت قوانین و مقررات شهری) و نیز در اموری که آسان تر است (ارائه ی پیشنهاد و نظر) آمادگی بیش تری برای مشارکت دارند؛ بنابراین مشارکت شهروندان در چارچوب مقررات و قوانین بیش تر امکان پذیر خواهد بود؛ همچنین تحقیق نشان داد ۲۹/۸ درصد پاسخگویان اظهار داشته اند؛ عمل مشارکت برایشان پاداش همراه دارد؛ بنابراین پیشنهاد می شود مشارکت شهروندان در سطح محل انجام شود تا فاصله بین دریافت پاداش و انجام عمل کم تر شود.

پیشنهاد می شود برای جلب مشارکت اجتماعی شهروندان در مدیریت شهری، گروه های همیار در سطح محل تشکیل شود. به علاوه با توجه به نتایج این تحقیق، افرادی که مدت زمان سکونت آن ها در محل زیاد است بیش از دیگران آماده مشارکت هستند، بنابراین پیشنهاد می شود برنامه های مدیریت مشارکتی در امور شهری با جلب مشارکت شهروندانی که از ساکنان قدیمی تر محل هستند، انجام پذیرد.

نمی دانند، ضرورت دارد با آموزش های مناسب احساس مالکیت در شهروندان تقویت شده، نیز مشارکت در مدیریت شهری محسوس می گردد؛ همچنین با توجه به این که میزان رضایت از خدمات شهری در سطح پائینی بوده؛ ۷۱/۲ درصد از پاسخگویان اظهار نارضایتی کرده اند، بنابراین با مطالعه و بررسی عوامل نارضایتی شهروندان از خدمات شهری و برنامه ریزی دقیق برای جلب مشارکت اجتماعی شهروندان در مدیریت شهری، موجبات خرسندی آنان فراهم خواهد شد.

نتایج تحقیق نشان داد که میزان تعلق اجتماعی شهروندان ضعیف است و شهروندان نسبت به محیط زندگی خود احساس تعلق و یگانگی ندارند. ساختار زندگی شهری شرایطی را ایجاد نموده که منافع عمومی در مقابل منافع شخصی رنگ باخته است. فردی که از روستا به شهر مهاجرت می کند، بعد از اقامت به عنوان شهرنشین به شمار می آید، اما هنگامی که با قوانین، مقررات و مناسبات محیط جدید آشنا می شود، آن را پذیرفته و قواعد آن را رعایت نماید شهروند خواهد شد و چنان چه نسبت به آن احساس تعلق نماید، منافع عمومی برای او به اندازه منافع فردی اهمیت می یابد و در این شرایط مشارکت اجتماعی در امور شهری خواهد داشت. پیشنهاد می شود با افزایش برنامه های آموزش فرهنگی و اجتماعی، حقوق زندگی شهری به شهروندان شناسانده شود تا زمینه ی مشارکت اجتماعی آنان در مدیریت شهری فراهم تر شود.

این تحقیق نشان داد که شهروندان